

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

19 februarie 2009*

În cauza C-228/06,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg (Germania), prin decizia din 30 martie 2006, primită de Curte la 19 mai 2006, în procedura

Mehmet Soysal,

Ibrahim Savatli

împotriva

Bundesrepublik Deutschland,

cu participarea:

Bundesagentur für Arbeit,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann, preşedinte de cameră, domnii M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet și J.-J. Kasel (raportor), judecători,

avocat general: domnul M. Poiares Maduro,
grefier: doamna K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 octombrie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnii Soysal și Savatli, de R. Gutmann, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul german, de domnii M. Lumma și J. Möller, în calitate de agenți;
- pentru guvernul danez, de domnul R. Holdgaard, în calitate de agent;
- pentru guvernul elen, de domnul G. Karipsiadis și de doamna T. Papadopoulou, în calitate de agenți;

— pentru guvernul sloven, de doamna T. Mihelič, în calitate de agent;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii M. Wilderspin și G. Braun, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

¹ Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles și încheiat, aprobat și confirmat în numele Comunității prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 (JO L 293, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 37, denumit în continuare „protocolul adițional”).

² Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnii Soysal și Savatli, resortisanți turci, pe de o parte, și Bundesrepublik Deutschland, pe de altă parte, cu

privire la obligația conducătorilor auto profesioniști turci de a obține o viză pentru prestarea de servicii de transporturi internaționale rutiere de mărfuri.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

Asocierea CEE-Turcia

- ³ Conform articolului 2 alineatul (1) din acesta, Acordul de asociere dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia, semnat la 12 septembrie 1963 la Ankara de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963 (JO 1964, 217, p. 3685, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 10, denumit în continuare „acordul de asociere”), are drept scop să promoveze consolidarea continuă și echilibrată a relațiilor comerciale și economice între părțile contractante, inclusiv în domeniul forței de muncă, prin realizarea treptată a liberei circulații a lucrătorilor (articolul 12 din acordul de asociere), ca și prin eliminarea restricțiilor privind libertatea de stabilire (articolul 13 din acordul amintit) și libera prestare a serviciilor (articolul 14 din același acord), pentru a îmbunătăți nivelul de trai al poporului turc și pentru a facilita ulterior aderarea Republicii Turcia la Comunitate (al patrulea considerent al preambulului și articolul 28 din acest acord).
- ⁴ În acest scop, acordul de asociere cuprinde o etapă pregătitoare, ce permite Republicii Turcia să își consolideze economia cu ajutorul Comunității (articolul 3 din acest acord), o etapă tranzitorie, pe parcursul căreia se asigură instituirea treptată a unei uniuni vamale și apropierea politicilor economice (articolul 4 din acordul amintit), și o etapă

definitivă, care se bazează pe uniunea vamală și presupune consolidarea coordonării politicilor economice ale părților contractante (articolul 5 din același acord).

- 5 Articolul 6 din acordul de asociere are următorul conținut:

„Pentru a asigura punerea în aplicare și dezvoltarea treptată a regimului de asociere, părțile contractante se întrunesc în cadrul unui Consiliu de asociere care acționează în limitele atribuțiilor pe care i le conferă acordul.” [traducere neoficială]

- 6 Potrivit articolului 8 din acordul de asociere, cuprins în titlul II din acesta, denumit „Punerea în aplicare a etapei tranzitorii”:

„Pentru realizarea obiectivelor enunțate la articolul 4, Consiliul de asociere stabilește, înainte de începutul etapei tranzitorii și în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 1 din protocolul provizoriu, condițiile, normele și ritmul de punere în aplicare a dispozițiilor din domeniile prevăzute de Tratatul de instituire a Comunității care urmează să fie luate în considerare, în special cele menționate în prezentul titlu, precum și orice clauză de salvagardare care s-ar dovedi utilă.” [traducere neoficială]

7 Articolele 12-14 din acordul de asociere sunt de asemenea cuprinse în titlul II din acesta, în cadrul capitolului 3, intitulat „Alte dispoziții cu caracter economic”.

8 Articolul 12 prevede:

„Părțile contractante convin să se inspire din articolele [39 CE], [40 CE] și [41 CE] pentru a realiza treptat libera circulație a lucrătorilor între acestea.” [traducere neoficială]

9 Articolul 13 prevede:

„Părțile contractante convin să se inspire din articolele [43 CE]-[46 CE] inclusiv și din articolul [48 CE] pentru a elimina în relațiile dintre ele restricțiile privind libertatea de stabilire.” [traducere neoficială]

10 Articolul 14 prevede:

„Părțile contractante convin să se inspire din articolele [45 CE], [46 CE] și din articolele [48 CE]-[54 CE] inclusiv pentru a elimina în relațiile dintre ele restricțiile privind libera prestare a serviciilor.” [traducere neoficială]

11 Potrivit articolului 22 alineatul (1) din acordul de asociere:

„Pentru realizarea obiectivelor stabilite de acord și în cazurile prevăzute de acesta, Consiliul de asociere dispune de putere de decizie. Fiecare dintre cele două părți are obligația de a lua măsurile impuse de executarea deciziilor adoptate [...]” [traducere neoficială]

12 Protocolul adițional, care, potrivit articolului 62 din acesta, face parte integrantă din acordul de asociere, stabilește, la articolul 1, condițiile, modalitățile și ritmurile de realizare a etapei tranzitorii menționate la articolul 4 din acordul amintit.

13 Titlul II din protocolul adițional este intitulat „Circulația persoanelor și a serviciilor”, capitolul I din acesta privind „[l]ucrătorii”, iar capitolul II fiind consacrat „[d]reptul[ui] de stabilire, serviciilor și transporturilor”.

14 Articolul 36 din protocolul adițional, care face parte din capitolul I, prevede că libera circulație a lucrătorilor între statele membre ale Comunității și Turcia se va realiza treptat, în conformitate cu principiile enunțate la articolul 12 din acordul de asociere, între sfârșitul celui de al doisprezecelea an și sfârșitul celui de al douăzeci și doilea an de la data intrării în vigoare a acestuia, iar Consiliul de asociere va decide cu privire la modalitățile necesare în acest scop.

- 15 Articolul 41 din protocolul adițional, care face parte din capitolul II din titlul II menționat, are următorul cuprins:

„(1) Părțile contractante se abțin să introducă în relațiile dintre ele noi restricții privind libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor.

(2) Consiliul de asociere stabilește, în conformitate cu principiile enunțate la articolele 13 și 14 din acordul de asociere, ritmul și modalitățile prin care părțile contractante elimină treptat în relațiile dintre ele restricțiile privind libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor.

Consiliul de asociere stabilește ritmul și modalitățile respective pentru diferitele categorii de activități, ținând seama de dispozițiile similare pe care Comunitatea le-a adoptat deja în aceste domenii, precum și de situația specială a Turciei pe plan economic și social. Se acordă prioritate activităților cu o contribuție semnificativă la dezvoltarea producției și a schimburilor.” [traducere neoficială]

- 16 Este cunoscut faptul că, până în prezent, Consiliul de asociere, instituit prin acordul de asociere și compus, pe de o parte, din membri ai guvernelor statelor membre, ai Consiliului Uniunii Europene, precum și ai Comisiei Comunităților Europene și, pe de altă parte, din membri ai guvernului turc, nu a adoptat nicio decizie în temeiul articolului 41 alineatul (2) din protocolul adițional.

- 17 Articolul 59 din protocolul adițional, care face parte din titlul IV din acesta, intitulat „Dispoziții generale și finale”, are următorul cuprins:

„În domeniile reglementate de prezentul protocol, Turcia nu poate beneficia de un tratament mai favorabil decât cel pe care statele membre și-l acordă reciproc în temeiul Tratatului de instituire a Comunității.” [traducere neoficială]

Regulamentul (CE) nr. 539/2001

- 18 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 539/2001 al Consiliului din 15 martie 2001 de stabilire a listei țărilor terțe ai căror resortisanți trebuie să dețină viză pentru trecerea frontierelor externe și a listei țărilor terțe ai căror resortisanți sunt exonerati de această obligație (JO L 81, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 97):

„Resortisanții țărilor terțe care figurează pe lista din anexa I trebuie să dețină o viză la trecerea frontierelor externe ale statelor membre.”

- 19 Din anexa I menționată rezultă că Republica Turcia se numără printre statele care figurează pe lista care constituie această anexă.

- 20 Considerentul (1) al Regulamentului nr. 539/2001 aminteşte că articolul 61 CE menţionează lista ţărilor terţe ai căror resortisanţi trebuie să deţină viză la trecerea frontierelor externe ale statelor membre, precum şi pe cea a ţărilor terţe ai căror resortisanţi sunt exonerati de această obligaţie „printre măsurile de însoţire care sunt direct legate de libera circulaţie a persoanelor într-un spaţiu de libertate, securitate şi justiţie”.

Reglementarea naţională

- 21 Din decizia de trimitere reiese că la 1 ianuarie 1973, dată la care a intrat în vigoare protocolul adiţional în privinţa Republicii Federale Germania, resortisanţii turci care, precum reclamanţii din acţiunea principală, exercitau în acest stat membru o activitate pe o durată maximă de două luni în domeniul transportului internaţional rutier de mărfuri nu aveau nevoie de o autorizaţie pentru a intra pe teritoriul german. În temeiul articolului 1 alineatul (2) punctul 2 din Regulamentul de punere în aplicare a Legii privind străinii (Verordnung zur Durchführung des Ausländergesetzes), în versiunea sa publicată la 12 martie 1969 (BGBl. 1969 I, p. 207), astfel de resortisanţi turci aveau, într-adevăr, dreptul de a intra în Germania fără viză.
- 22 Resortisanţii respectivi nu au fost supuşi unei obligaţii generale de a deţine viză decât la intrarea în vigoare a celui de al Unsprezecelea regulament de modificare a Regulamentului de punere în aplicare a Legii privind străinii din 1 iulie 1980 (BGBl. 1980 I, p. 782).
- 23 În prezent, obligaţia resortisanţilor turci precum reclamanţii din acţiunea principală de a deţine viză pentru a intra în Germania rezultă din articolul 4 alineatul (1) şi din articolul 6 din Legea privind şederea străinilor (Aufenthaltsgesetz) din 30 iulie 2004 (BGBl. 2004 I, p. 1950, denumită în continuare „Aufenthaltsgesetz”), care a înlocuit

Legea privind străinii (Ausländergesetz) și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005, precum și din dispozițiile coroborate ale articolului 1 alineatul (1) și ale anexei I la Regulamentul nr. 539/2001.

²⁴ Articolul 4 alineatul (1) din Aufenthaltsgesetz, intitulat „Condițiile permisului de ședere”, prevede:

„(1) Pentru intrarea și șederea pe teritoriul Republicii Federale, străinii trebuie să dețină un permis de ședere în măsura în care nu se prevede altfel în dreptul Uniunii Europene sau prin norme administrative ori în cazul în care nu există un drept de ședere în temeiul Acordului de asociere din 12 septembrie 1963 dintre Comunitatea Economică Europeană și Turcia [...]. Permisul de ședere se acordă ca:

1. viză (articolul 6)

2. autorizație de ședere (articolul 7) sau

3. autorizație de stabilire (articolul 9).”

25 Articolul 6 din Aufenthaltsgesetz, intitulat „Viza”, prevede:

„(1) Străinului i se poate elibera:

1. o viză Schengen de tranzit sau

2. o viză Schengen pentru şedere de maximum trei luni într-o perioadă de şase luni începând cu data primei sale intrări pe teritoriu (şedere scurtă)

atunci când sunt întrunite condițiile pentru eliberare prevăzute în Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen și a dispozițiilor de aplicare ale acestuia. În cazuri excepționale, viza Schengen poate fi eliberată pentru motive prevăzute de *ius gentium* sau pentru motive umanitare ori în scopul protejării intereselor politice ale Republicii Federale Germania, atunci când condițiile de eliberare prevăzute în Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen nu sunt îndeplinite. În acest caz, validitatea vizei trebuie să fie limitată la teritoriul Republicii Federale Germania.

(2) Viza de scurtă şedere poate fi în plus prelungită pentru mai multe şederi, pe o durată care poate ajunge până la cinci ani, cu condiția ca durata fiecărei şederi să nu depășească trei luni într-o perioadă de şase luni începând de la data primei intrări.

(3) O viză Schengen eliberată în conformitate cu alineatul (1) prima teză poate, în cazuri deosebite, să fie prelungită pentru o durată totală de trei luni într-o perioadă de șase luni începând de la data primei intrări. Această regulă este valabilă inclusiv atunci când viza a fost eliberată de o reprezentanță în străinătate a unui alt stat care aplică Acordul Schengen. Viza nu poate fi prelungită pentru trei luni suplimentare în termenul de șase luni menționat decât în condițiile prevăzute la alineatul (1) a doua teză.

(4) Pentru șederile de lungă durată este necesară deținerea unei vize pentru teritoriul federal (viză națională), eliberată înainte de intrarea pe acest teritoriu. Aceasta se eliberează potrivit prevederilor în vigoare în materie de autorizație de ședere și de stabilire. [...]"

Acțiunea principală și întrebările preliminare

²⁶ Din decizia de trimitere reiese că domnii Soysal și Savatli sunt resortisanți turci domiciliați în Turcia, care sunt angajați ai unei societăți turce de transport internațional de mărfuri ca șoferi de vehicule grele de transport ce aparțin unei societăți germane și sunt înmatriculate în Germania.

²⁷ Până în anul 2000, Republica Federală Germania a acordat, în mai multe rânduri, răspunzând la cereri prezentate în acest sens, viză de intrare reclamanților din acțiunea principală în calitatea lor de conducători de vehicule grele de transport înmatriculate în Turcia și în vederea prestării de servicii în Germania.

- 28 După ce s-a constatat că persoanele respective conduceau vehicule grele de transport înmatriculate în Germania, Consulatul general al Germaniei la Istanbul a refuzat să admită cererile de viză prezentate de aceștia în cursul anilor 2001 și 2002.
- 29 Domnii Soysal și Savatli au introdus acțiuni la Verwaltungsgericht Berlin împotriva deciziilor de respingere a cererilor de viză, cu scopul de a se constata că, în calitatea lor de conducători auto profesioniști care prestează servicii sub formă de transporturi internaționale de mărfuri, au dreptul de a intra în Germania fără a deține o viză în acest scop. Reclamanții se întemeiază în această privință pe clauza „standstill” înscrisă la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional, care ar interzice să li se aplice condiții de acces pe teritoriul german mai puțin favorabile decât cele aplicabile la data intrării în vigoare a protocolului menționat în privința Republicii Federale Germania, și anume la 1 ianuarie 1973. Or, la această dată nu exista o obligație de a deține viză pentru activitatea pe care o desfășoară aceștia, o astfel de obligație nefiind introdusă decât în cursul anului 1980. Pe de altă parte, respectiva clauză ar fi prioritară în raport cu obligația de a deține viză prevăzută de Regulamentul nr. 539/2001, care a fost adoptat ulterior datei menționate mai sus.
- 30 Întrucât Verwaltungsgericht Berlin a respins acțiunea prin hotărârea din 3 iulie 2002, domnii Soysal și Savatli au formulat apel în fața Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg, care apreciază că soluționarea litigiului cu care este sesizat depinde de interpretarea articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional.
- 31 În această privință, instanța de trimitere subliniază că reclamanții din acțiunea principală sunt angajați în calitate de conducători auto profesioniști de către o întreprindere cu sediul în Turcia care prestează în mod legal servicii în Germania. În special, aceștia din urmă nu ar exercita activitatea pentru societatea germană pe numele căreia sunt înmatriculate vehiculele utilizate pentru efectuarea transporturilor de mărfuri, în cadrul unei puneri la dispoziție de lucrători, care necesită o autorizație în dreptul german, din moment ce competența de a da instrucțiuni respectivilor salariați

în ceea ce privește exercitarea activității lor revine, într-o mare măsură, inclusiv pe parcursul perioadei în care aceștia își desfășoară activitatea în serviciul respectivei societăți, societății turce ai căror angajați sunt.

32 În plus, din Hotărârea din 21 octombrie 2003, Abatay și alții (C-317/01 și C-369/01, Rec., p. I-12301, punctul 106), rezultă că lucrătorii turci precum reclamanții din acțiunea principală sunt îndreptățiți să invoce, pentru activitatea exercitată, beneficiul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional.

33 În sfârșit, la intrarea în vigoare a protocolului menționat, astfel de lucrători, care exercită activități în Germania în domeniul transportului internațional rutier de mărfuri, ar fi avut dreptul să intre pe teritoriul acestui stat membru fără viză, o obligație de această natură nefiind introdusă în dreptul german decât începând cu 1 iulie 1980.

34 Totuși, nu ar exista până în prezent o jurisprudență a Curții care să răspundă la întrebarea dacă instituirea, prin dreptul național privind străinii sau prin dreptul comunitar, a unei obligații de a deține viză reprezintă „noi restricții” privind libera prestare a serviciilor, în sensul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional.

35 Astfel, pe de o parte, deși este adevărat că punctele 69 și 70 din Hotărârea din 11 mai 2000, Savas (C-37/98, Rec., p. I-2927), sunt de natură să susțină interpretarea potrivit căreia articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional cuprinde o interdicție globală de agravare care se aplică de asemenea dreptului de admisie și dreptului de ședere, astfel încât este suficient să se determine dacă măsura în cauză are ca obiect sau ca efect să facă să depindă situația resortisantului turc în materie de libertate de stabilire sau de

liberă prestare a serviciilor de îndeplinirea unor condiții mai restrictive decât cele aplicabile la data la care protocolul adițional a intrat în vigoare (a se vedea în același sens Hotărârea Abatay și alții, citată anterior, punctul 116), s-ar fi obiectat la această interpretare că respectiva dispoziție nu ar putea semnifica blocarea competenței normative generale a statelor membre care poate influența în orice mod situația resortisanților turci.

³⁶ Pe de altă parte, deși formularea articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional, care privește „părțile contractante”, pledează în favoarea tezei potrivit căreia clauza „standstill” enunțată la această dispoziție se aplică nu numai normelor statelor membre, ci și celor care decurg din dreptul comunitar derivat, Curtea nu s-ar fi pronunțat încă în această privință.

³⁷ În aceste condiții, Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional [...] trebuie interpretat în sensul că se consideră că se aduce o restricție privind libera prestare a serviciilor atunci când un resortisant turc, care exercită activitatea de conducător al unui camion înmatriculat în Germania pentru o întreprindere turcă în cadrul unui transport internațional, trebuie, în scopul intrării în Germania, să dețină o viză Schengen în

conformitate cu dispozițiile articolului 4 alineatul (1) și ale articolului 6 din Aufenthaltsgesetz [...] și ale articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul [...] nr. 539/2001, în condițiile în care, la momentul intrării în vigoare a protocolului adițional, acesta putea să intre fără viză în [Germania]?

- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional trebuie interpretat în sensul că resortisanții turci avuți în vedere la prima întrebare nu trebuie să dețină viză pentru a intra în Germania?”

Cu privire la competența Curții

³⁸ Guvernul german consideră că prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare este „inadmisibilă”, pentru motivul că Curtea fost sesizată de o instanță care nu figurează printre cele ale căror decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern în sensul articolului 68 alineatul (1) CE, chiar dacă întrebările adresate ar avea legătură cu validitatea unui regulament al Consiliului adoptat în temeiul titlului IV din a treia parte a Tratatului CE.

³⁹ Această argumentare nu poate fi însă admisă.

⁴⁰ Într-adevăr, astfel cum rezultă chiar din modul de redactare a întrebărilor adresate de instanța de trimitere, acestea privesc, în mod explicit și exclusiv, interpretarea dreptului care reglementează Asocieria CEE-Turcia și, mai precis, a articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional.

- 41 Prin urmare, Curtea este sesizată în mod valabil în temeiul articolului 234 CE (a se vedea Hotărârea din 20 septembrie 1990, Sevince, C-192/89, Rec., p. I-3461, punctele 8-11 și jurisprudența citată), astfel încât împrejurarea că instanța de trimitere nu figurează printre instanțele prevăzute la articolul 68 alineatul (1) CE, care derogă de la articolul 234 CE menționat, este lipsită de relevanță.
- 42 În aceste condiții, Curtea este competentă să se pronunțe asupra întrebărilor adresate de Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg.

Cu privire la întrebările preliminare

- 43 Prin intermediul celor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional trebuie interpretat în sensul că se opune introducerii, începând cu data intrării în vigoare a acestui protocol, a unei obligații de a deține viză pentru a permite unor resortisanți turci, precum reclamantii din acțiunea principală, să intre pe teritoriul unui stat membru în vederea prestării de servicii în numele unei întreprinderi stabilite în Turcia.
- 44 Trebuie să se amintească, cu titlu introductiv, că reclamantii din acțiunea principală sunt conducători auto profesioniști turci, care au reședința în Turcia și sunt angajați ai unei societăți de transporturi internaționale stabilite în acest stat, care efectuează la intervale regulate transporturi de mărfuri între acest din urmă stat și Germania cu vehicule grele de transport înmatriculate în Germania. În această privință, instanța de

trimiteri a constatat că atât aceste operațiuni de transport, cât și activitățile exercitate de conducătorii auto în cadrul acestora sunt perfect legale.

45 Pentru a determina domeniul de aplicare exact al articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional într-o situație precum cea în discuție în acțiunea principală, trebuie să se amintească, mai întâi, că dintr-o jurisprudență constantă rezultă că această dispoziție are un efect direct. Astfel, aceasta enunță în termeni clari, preciși și necondiționați o clauză „standstill” lipsită de echivoc, care cuprinde o obligație la care s-au angajat părțile contractante și care, pe plan juridic, constă într-o simplă obligație de abținere (a se vedea hotărârea Savas, citată anterior, punctele 46-54 și punctul 71 a doua liniuță, Hotărârea Abatay și alții, citată anterior, punctele 58, 59 și punctul 117 prima liniuță, precum și Hotărârea din 20 septembrie 2007, Tum și Dari, C-16/05, Rep., p. I-7415, punctul 46). În consecință, drepturile pe care respectiva dispoziție le conferă resortisanților turci cărora le este aplicabilă pot fi invocate în fața instanțelor statelor membre (a se vedea în special Hotărârile citate anterior Savas, punctul 54, precum și Tum și Dari, punctul 46).

46 În continuare, trebuie să se precizeze că articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional poate fi invocat în mod valabil de conducătorii auto profesioniști turci precum reclamanții din acțiunea principală, angajați de o întreprindere stabilită în Turcia care prestează în mod legal servicii într-un stat membru, pentru motivul că salariații prestatorului de servicii sunt indispensabili pentru a permite acestuia din urmă să presteze serviciile (a se vedea Hotărârea Abatay și alții, citată anterior, punctul 106 și punctul 117 a cincea liniuță).

47 În sfârșit, potrivit unei jurisprudențe constante, deși clauza „standstill” enunțată la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional nu este, în sine, de natură să confere resortisanților turci, numai în temeiul reglementării comunitare, un drept de stabilire și un drept corelativ de ședere și nici un drept la libera prestare a serviciilor sau un drept de intrare pe teritoriul unui stat membru (a se vedea Hotărârea Savas, citată anterior, punctul 64 și punctul 71 a treia liniuță, Hotărârea Abatay și alții, citată anterior, punctul 62, precum și Hotărârea Tum și Dari, citată anterior, punctul 52), nu este mai

puţin adevărat că o astfel de clauză interzice în mod general introducerea oricărei măsuri noi care ar avea ca obiect sau ca efect să facă să depindă exercitarea de către un resortisant turc a libertăţilor economice menţionate pe teritoriul naţional de îndeplinirea unor condiţii mai restrictive decât cele aplicabile la data la care protocolul adiţional a intrat în vigoare în statul membru în cauză (a se vedea Hotărârea Savas, citată anterior, punctul 69 şi punctul 71 a patra liniuţă, Hotărârea Abatay şi alţii, citată anterior, punctul 66 şi punctul 117 a doua liniuţă, precum şi Hotărârea Tum şi Dari, citată anterior, punctele 49 şi 53).

48 Astfel, Curtea a statuat că articolul 41 alineatul (1) din protocolul adiţional se opune introducerii în reglementarea unui stat membru a cerinţei, inexistente la data intrării în vigoare a protocolului menţionat în privinţa acestuia din urmă, a unui permis de muncă în scopul prestării de servicii pe teritoriul acestui stat de către o întreprindere stabilită în Turcia şi de către angajaţii acesteia care sunt resortisanţi turci (Hotărârea Abatay şi alţii, citată anterior, punctul 117 a şasea liniuţă).

49 De asemenea, Curtea a considerat că respectiva dispoziţie se opune şi adoptării, cu începere de la data la care protocolul adiţional a intrat în vigoare, a oricărei noi restricţii privind exercitarea libertăţii de stabilire care priveşte condiţiile de fond şi/sau de procedură în materie de admisie pe teritoriul statului membru respectiv a resortisanţilor turci care intenţionează să exercite pe acest teritoriu o activitate profesională în calitate de lucrători independenţi (Hotărârea Tum şi Dari, citată anterior, punctul 69).

50 În aceste cauze se pune problema dacă o reglementare naţională care institua în sarcina resortisanţilor turci, în vederea accesului pe teritoriul unui stat membru sau la o activitate profesională, condiţii de fond şi/sau de procedură mai severe decât cele care

erau aplicabile în statul membru respectiv la data intrării în vigoare a protocolului adițional putea fi considerată o nouă restricție în sensul articolului 41 alineatul (1) din protocolul menționat.

- 51 Or, aceeași este situația în acțiunea principală. Astfel, din decizia de trimitere reiese că, la data intrării în vigoare a protocolului adițional în privința Republicii Federale Germania, și anume la 1 ianuarie 1973, resortisanții turci precum reclamanții din acțiunea principală, care exercitau activități de prestări de servicii în Germania în domeniul transportului internațional rutier de mărfuri în numele unei întreprinderi turce, aveau dreptul de a intra în acest scop pe teritoriul acestui stat membru fără a fi obligați să obțină în prealabil o viză.
- 52 Numai începând cu 1 iulie 1980, reglementarea germană privind străinii a supus resortisanții originari din țări terțe, inclusiv turcii, care doresc să exercite astfel de activități în Germania cerinței de a obține o viză. În prezent, obligația resortisanților turci precum reclamanții din acțiunea principală de a deține viză pentru a intra pe teritoriul german este prevăzută de Aufenthaltsgesetz, care a înlocuit reglementarea privind străinii începând de la 1 ianuarie 2005.
- 53 Cu siguranță, Aufenthaltsgesetz nu reprezintă decât punerea în aplicare în statul membru respectiv a unui act de drept comunitar derivat, în speță Regulamentul nr. 539/2001, care, astfel cum reiese din considerentul (1) al acestuia, constituie o măsură de însoțire direct legată de libera circulație a persoanelor într-un spațiu de libertate, securitate și justiție și care este adoptată în temeiul articolului 62 punctul 2 litera (b) punctul (i) CE.

54 Este de asemenea adevărat că, astfel cum a arătat Comisia în cadrul ședinței, condițiile aplicabile unei vize Schengen, precum cea prevăzută la articolul 4 alineatul (1) și la articolul 6 alineatul (2) din Aufenthaltsgesetz, prezintă anumite avantaje în raport cu condițiile aplicabile în Germania, la data intrării în vigoare a protocolului adițional în acest stat membru, resortisanților turci aflați în situația reclamanților din acțiunea principală. Într-adevăr, în timp ce astfel de resortisanți beneficiau de un drept de acces limitat doar la teritoriul german, o viză eliberată în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Aufenthaltsgesetz le permite să circule liber pe teritoriul tuturor statelor părți la Acordul privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele lor comune semnat la Schengen (Luxemburg) la 14 iunie 1985 între guvernele statelor Uniunii Economice Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze (JO 2000, L 239, p. 13, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 177), acord care a fost concretizat prin semnarea la Schengen, la 19 iunie 1990, a unei convenții de punere în aplicare (JO 2000, L 239, p. 19, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 183) care prevede măsuri de cooperare destinate să asigure, drept compensare pentru eliminarea frontierelor interioare, protecția ansamblului teritoriilor părților contractante.

55 Nu este însă mai puțin adevărat că, în ceea ce privește resortisanții turci, precum reclamanții din acțiunea principală, care își propun să își exercite pe teritoriul unui stat membru dreptul la libera circulație a serviciilor în temeiul acordului de asociere, o reglementare națională care condiționează această activitate de eliberarea unei vize, care, de altfel, nu poate fi impusă resortisanților comunitari, este de natură să afecteze exercitarea efectivă a acestei libertăți din cauza, în special, a sarcinilor administrative și financiare suplimentare și repetitive pe care le implică obținerea unei astfel de autorizări a cărei validitate este limitată în timp. În plus, în cazul în care cererea de viză face obiectul unei decizii de refuz, precum în acțiunea principală, o reglementare de acest tip împiedică exercitarea respectivei libertăți.

56 Rezultă că o astfel de reglementare, care nu exista la 1 ianuarie 1973, are cel puțin ca efect să facă să depindă exercitarea, de către resortisanții turci precum reclamanții din acțiunea principală, a libertăților economice garantate de acordul de asociere de îndeplinirea unor condiții mai restrictive decât cele care erau aplicabile în statul membru respectiv la data intrării în vigoare a protocolului adițional.

- 57 În aceste condiții, trebuie să se concluzioneze că o reglementare precum cea în discuție în acțiunea principală constituie o „nouă restricție”, în sensul articolului 41 alineatul (1) din protocolul adițional, privind dreptul resortisanților turci rezidenți în Turcia de a presta în mod liber servicii în Germania.
- 58 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de împrejurarea că reglementarea în vigoare în prezent în Germania nu constituie decât punerea în aplicare a unei dispoziții comunitare de drept derivat.
- 59 Este suficient în această privință să se amintească faptul că supremația acordurilor internaționale încheiate de Comunitate față de actele de drept comunitar derivat impune ca acestea din urmă să fie interpretate, în măsura posibilului, în conformitate cu acordurile respective (a se vedea Hotărârea din 10 septembrie 1996, Comisia/Germania, C-61/94, Rec., p. I-3989, punctul 52).
- 60 În plus, nu poate fi reținută obiecția, evocată și de instanța de trimitere, potrivit căreia aplicarea clauzei „standstill” prevăzute la articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional ar determina un blocaj al competenței normative generale acordate legiuitorului.
- 61 Într-adevăr, adoptarea de norme care se aplică în același mod resortisanților turci și resortisanților comunitari nu este în contradicție cu această clauză. În plus, dacă astfel de norme s-ar aplica resortisanților comunitari, dar nu și resortisanților turci, aceștia din urmă ar fi plasați într-o situație mai favorabilă decât cei dintâi, ceea ce ar fi în mod evident contrar cerinței prevăzute la articolul 59 din protocolul adițional, potrivit căreia

Republica Turcia nu poate beneficia de un tratament mai favorabil decât cel pe care statele membre şi-l acordă reciproc în temeiul tratatului.

- 62 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie răspuns la întrebările adresate că articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional trebuie interpretat în sensul că se opune instituirii, începând cu data intrării în vigoare a acestui protocol, a unei obligații de a deține viză pentru a li se permite unor resortisanți turci, precum reclamanții din acțiunea principală, să intre pe teritoriul unui stat membru cu scopul de a presta servicii pe acest teritoriu în numele unei întreprinderi stabilite în Turcia, în condițiile în care, la acea dată, nu era cerută o astfel de viză.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 63 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 41 alineatul (1) din protocolul adițional semnat la 23 noiembrie 1970 la Bruxelles și încheiat, aprobat și confirmat, în numele Comunității, prin Regulamentul (CEE) nr. 2760/72 al Consiliului din 19 decembrie 1972 trebuie interpretat în sensul că se opune instituirii, începând cu data intrării în vigoare a acestui protocol, a unei obligații de a deține viză pentru a li se permite unor resortisanți turci, precum reclamanții din acțiunea principală, să intre pe

teritoriul unui stat membru cu scopul de a presta servicii pe acest teritoriu în numele unei întreprinderi stabilite în Turcia, în condițiile în care, la acea dată, nu era cerută o astfel de viză.

Semnături